

Márkus Dezső munkásságáról.

A házasságon kívül született gyermek problémája.

Írta: *Engel Zsigmond dr.*

Márkus Dezső dr. a Magyar Jogászegyletben már 1908. évben (Magyar jogászegylet! értekezések 137. sz.) nagy terjedelmű hatalmas előadást tartott a házasságon kívül született gyermekjogáról, ugyanerről a kérdéstről felszólalt ott 1902. évben (Magyar jogászegylet! értekezések 201. sz.) és 1903. évben (Magyar jogászegylet! értekezések 292. sz.), számos cikket írt erről a kérdéstről a jogi szaklapokba, a Feministák Egyesületének Gyakorlati Tanácsidójában és gyermekvédelmi ülésein élénk részt vett, az Országos anya- és csecsemővédő egyesület jogi bizottságának elnöke volt, stb., stb.

Márkus Dezső dr. azonban nemcsak író, hanem bíró is volt, a legfőbb bíróságnak, a m. kir. Curiának felülvizsgáló tanácsában működött, vagyis abban a tanácsban, amely harmad- és végső fokozaton intézi a házasságon kívül született gyermek jogának érvényesítése iránt indított pereket. Lehetetlen Márkus Dezső dr. emlékét jobban megörökítenem, mint úgy, ha kifejttem, hogy mit tett ő a Curia felülvizsgáló tanácsában a házasságon kívül született gyermek érdekében.

Jogászegyleti értekezésében Márkus Dezső dr. szórói-szóra a következőket mondja: „Egyáltalában a legnagyobb bűnének tekintem minden törvényhozásnak azt, hogy a társadalmi kérdéseket tisztán jogászai szempontból – ne méltóztassék félreérteni, nem jogi szempontot mondok – a jogászai konstrukció, a jogászai teoriái, kategóriái és szisztémái szempontjából akarja megoldani. Ezer felfogással, azt hiszem, szakítanunk kell. Társadalmi kérdéseket mindig az emberiség, a szív és az érzés szempontjából kell vizsgálni és megoldani, tekintet nélkül arra, vajjon az eredmény micsoda romboló hatással lesz az eddigi vagy kétezer esztendősi jogi teoriákra, amelyek lehetnek igen szépek és igen okosak, de nem mindig fejezik ki az emberi érzést, az igaz ember érzését”.

Márkus Dezső dr. már tagja volt a Curia felülvizsgáló tanácsának, midőn az 1907. XVII. t.-c. 2. és

3. §-al a Curia felülvizsgáló tanácsának a hatáskörét azon gyermektartási ügyekre szorította, amelyekben a három évi tartás értéke 2500 koronát meghalad, vagyis amelyekben legkevesebb havi 70 korona tartásdíjról van szó. Minthogy a gyermektartási perek aránytalanul túlnyomó többségében 70 koronánál kisebb havi tartásdíjról van szó, kézenfekvő, hogy a Curia felülvizsgáló tanácsához évenként alig 3-4-5 gyermektartási ügy jön fel ezen törvény életbeléptetése óta. A többi ügyekben a felülvizsgáló az ítéletláblákhöz jön és így fokozott jelentőséggel bír azon körülmény, hogy a Curia felülvizsgáló tanácsa hogyan bíraskodik azon egynéhány gyermektartási ügyben, amely hozzá kerül. Márkus Dezső dr. rögtön átlátta, hogy a Curia ezen kérdésekben a jogegység és a radikális fejlődés legfőbb öréneke kell lennie, nehogy a vidéki Ítéletláblák teljesen lehetetlen és maradi álláspontokat juttassanak diadalra.

Márkus Dezső dr. óriási tekintélyét latba vetette, hogy a Curia minden egyes határozata ügy jogászai, mint szociálpolitikai szempontból remekmű legyen. Senki sem tagadhathja, hogy ezen törekvését sikerült megvalósítania és hogy a Curia határozatai a táblák határozatai felett elérhetetlen magasságban tündökölnek.

Márkus Dezső dr. leglelkesebb vezére volt annak az iránynak, amely azt hirdette, hogy a probléma egyedüli tisztességes megoldása a házasságon kívül született gyermeknek a házasságon belül született gyermekkel való teljes egyenlősítése. Ezzel már körülbelül meg is jelölttem azt az irányt, amelyben a Curia határozatai haladtak. A jogászok és az alsóbb bíróságok fejszóvalva olvasták a jogi szaklapokban a Curia határozatait és számtalanszor hallatszott kiváló jogászok szájából a megjegyzés, hogy nem lehet ráismerni arra a Curia, amely egykoron a jogászai konzervatívizmus leghatalmasabb fellegetője volt. Akár Márkus Dezső dr. volt az előadója, akár a tanács más bírója, nem kellett nagyító üveggel felfedezni a tanács határozatában a szociális olajcsepp, mert az volt az Ítéletnek legfontosabb alkateleme.

Márkus Dezső dr. köztudomás szerint a magyar tételes jognak legjobb és legalaposabb ismerője volt. Sohasem fejtelt ki oly nézetet, amely jogászai meggyőződésével és a tételes joggal ellenkezett volna. De felhasználta a tételes jog hézagait, hogy a tételes jog alapján bár, de a jog és a kor szellemének megfelelően döntse el az eldöntendő kérdéseket. Tette ezt olyan ítéletekkel, amelyek indokolása a hatalmas jogi tanulmány volt, amelyek gyönyörű stílusa, hatalmas logikája, borotvaéles jogászai okfejtése kibékítette azon jogászokat is, akik az ítéletek rendelkező részével nem értettek egyet. Ezen ítéletek egyúttal a legékebben szóló bizonyosságot szolgáltatnak amellyel, hogy igazi jogász ezen problémákra csakis olyan választ adhat, amely a házasságon kívül született gyermekek anyagi és erkölcsi érdekeinek megfelel, amely betűjogászai szempontból lehet helytelen, de emberi szempontból semmiesetre sem az. Nem mondok le azon reményről, hogy a tervezett monográfiát mégis csak ki fogom adni és ezzel Márkus Dezső dr. emlékét még maradandóbbá fogom tenni.

1910. évben megjelent a „Házasságon kívül született gyermek jogvédelme” című művem, amely kizárólag

jogászai munka volt és kizárólag a tételes magyar jog álláspontját tartalmazta. A jogászok túlnyomó többsége minden habozás nélkül fogta rá ezen munkára, hogy az teljesen egyoldalú, hogy az túlzásokat tartalmaz. Annál nagyobb elégtételre szolgált, hogy Márkus Dezső dr., aki művemről megjelenése után néhány héttel az „Ügyvédek Lapja”-ban hosszabb bírálatot írt, majdnem mindenben osztotta nézeteimet.

A bírói gyakorlat Márkus Dezső dr.-nak és nekem adott igazat. Említett művem megjelenésekor a jogászok azt mondták, hogy e könyv nem tartalmazza a magyar bíróságok álláspontját és íme, a jövő beváltotta legvérmesebb reményeimet is. E könyv megírásakor feljegyeztem magam számára azon kérdéseket, amelyeket még a bírói gyakorlatnak kedvező irányban kell eldöntenie. Egynéhány kérdésre még nem adott választ a Curia, mert még nem nyílt arra alkalma. Azonban a legtöbb kérdésre igenlőleg felelt olyannyira, hogy könyvem újbb kiadása a Curia elvi jelentőségének deklarált határozatai alapján fog rámutathatni arra, hogy íme az, ami még egynéhány évvel ezelőtt még vitás volt, most már a házasságon kívül született gyermekekre nézve kedvező irányban nyert eldöntést.

Röstellem, hogy magamról is kell beszélnem, de mentse szerényletlenségemet azon körülmény, hogy polgári perben a bíró nem terjeszkedhetik túl a felek kérelmén és hogy a felülvizsgálati bíróságnak választ kell adnia a peres felek által fölvetett jogkérdésekre. A kir. Curia tehát csakis abban az esetben nyilatkozhatott az egyes kérdésekre vonatkozólag, ha arra neki a felek módot nyújtottak. Életem legnagyobb sikerének tartom, hogy ismételt esetekben módot adtam a Curiának arra, hogy a házasságon kívül született: gyermekekre nézve kedvező irányban hozzon óriási elvi jelentőségű döntést s ezzel irányítsa az alsóbb bíróságok ítélkezését is. A nekem elintézés végett átadott óriási mennyiségű gyermektartási ügyek közt nagy buzgalommal és óriási fáradsággal kellett kikeresnem azon eseteket, amelyek majd fölkerülnek a Curiához és ezen eseteket kezdettől fogva úgy kellett földolgoznom, hogy a Curia által eldöntendő jogi kérdések a lehető legélesebben és leghatározottabban kidomborodjanak.

Hogy Márkus Dezső dr. engem barátságára méltatott, kizárólag annak köszönhetem, hogy mint ügyvéd oly irányban fejtettem ki tevékenységet a házasságon kívül született gyermek érdekében, amelyet ő mint bíró helyeselt, dacára annak, hogy ezen irány számos jogász előtt túlzottnak és jogászilag meg nem indokolhatónak tűnt föl. Engem, amióta Márkus Dezső dr. benn volt a Curia felülvizsgálati tanácsában, mindig gyötört a kétség, hogyan fogja tudni Márkus Dezső dr. álláspontját elfogadtatni a tanács többi bíráival. Jól tudom, hogy félelmem nem volt alaptalan, mert több esetben megtörtént, hogy Márkus Dezső dr. álláspontját csakis úgy tudta keresztülvinni, hogy a döntésnél a tanács többi tagjainak csekélyebb engedményeket tett, amelyek azonban nem érintették a kérdésnek lényegét.

Néhány hónappal halála előtt említettem neki, hogy szeretném összegyűjteni a házasságon kívül született gyermekekre vonatkozó azon határozatokat, amelye-

ket a Curia az ő referálása alapján hozott és azokat szeretném az én perirataimmal kiegészítve könyvalakban kiadni Természetes és magától értetődő, hogy igaz örömmel és lelkesedéssel fogadta ezen eszmémet, mert bár a Curia felülvizsgálati tanácsa az összes határozatokat elvi jelentőségűeknek deklarálta és azok megjelentek nemcsak a jogi szaklapokban, hanem a döntvénytárakban is, sőt az „Ügyvédek Lapja”-ban a legtöbbhez a határozat közlésével egyidejűleg én írtam kommentárt, még a jogászközönség sem tudta, hogy ezen határozatok mind Márkus Dezső dr. lángeszének termékei és hogy ezen határozatok majdnem teljes képet nyújtanak azon álláspontról, amelyet Márkus Dezső kir. a házasságon kívül született gyermek kérdésében elfoglalt.

Nem lehet föladatomban itt részletesen ismertetni a Curiának Márkus Dezső dr. által megfogalmazott fentemlített határozatait. Itten csak öt határozatot ismertetek, amit annál inkább tehetek, mert hiszen mind az öt perben a felperest én képviseltem.

(Folytatjuk)